અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==

ગુજરાત વડી અદાલતમાં અમદાવાદ ખાતે

પ્રથમ અપીલ નં. ૯૧૦ સન ૨૦૧૦ની

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જયંત પટેલ

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જી.બી. શાહ

==

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	
૨	પત્રકારને રીફર કરવામાં આવશે કે નહીં?	
૩	શું માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની ખરી નકલ જોવા માંગે છે?	

૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	

==
==

દક્ષાબેન પરશોત્તમભાઈ એલ.એચ.ઓફ પરશોત્તમભાઈ હરિભાઈ અને ૨....અપીલકર્તા(ઓ) વિરુદ્ધ લેરુજી દીનાજી ભાટી (વણજારા) અને ૨....પ્રતિવાદી(ઓ)

==
==

હાજરી: અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ ૩ તરફથી શ્રી તુષાર એલ. શેઠ, વકીલ પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૩ તરફથી શ્રી ઋતુરાજ એમ. મીના, વકીલ પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ ૨ માટે નોટિસ તામિલ

==
==

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જયંત પટેલ

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જી.બી. શાહ

તારીખ : ૧૧/૦૩/૨૦૧૫

અને

૧૨/૦૩/૨૦૧૫

મૌખિક ચુકાદો

(પ્રતિ : માનનીય શ્રી ન્યાયાધીશ જયંત પટેલ)

૧. હાલની અપીલ એમ.એ.સી.પી. નં. ૧૫૫/૦૨ માં ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા તા. ૨૮.૧૧.૨૦૦૮ના રોજ આપેલ ચુકાદા અને એવોર્ડ વિરુદ્ધ નિર્દેશિત છે, જેના દ્વારા ટ્રિબ્યુનલએ રૂ. ૧૫,૯૫,૪૦૦/ ની વળતર રકમ વાર્ષિક ૯%ના વ્યાજદરે મંજૂર કરી છે.

૨. કેસના સંક્ષિપ્ત તથ્યો એવા છે કે તા. ૧૬.૦૧.૨૦૦૨ના રોજ, જ્યારે મૃત્યુ પામેલ પરશોત્તમભાઈ તેમની મોટરસાયકલ નં. જીજે-૩એ-૭૦૧૬ ઉપર ઉપલેટાથી મેખાતિંબી તરફ જઈ રહ્યા હતા અને જ્યારે તેઓ ઉપલેટા ખરીદ વેચાણ સંઘ પાસે પહોંચ્યા, ત્યારે ટ્રક નં. જીટિબી ૪૫૫૫ એ મૃત્યુ પામેલની મોટરસાયકલને અથડામણ કરી હતી અને મૃત્યુ પામેલને ઈજાઓ પહોંચી હતી તથા તેઓ સ્થળ પર જ મૃત્યુ પામ્યા હતા. પરિવારના આધારિત સભ્યો દ્વારા રૂ. ૩૦ લાખ વળતર માટે દાવા અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી. નોંધવું યોગ્ય રહેશે કે શરૂઆતમાં દાવા અરજી પાંચ દાવેદારો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેમાંથી દાવેદાર નં. ૧ થી ૩ મૃત્યુ પામેલની પત્ની તથા પુત્ર અને પુત્રી હતા અને દાવેદાર નં. ૪ અને ૫ પિતા અને માતા હતા. અરજી બાકી હોવા દરમ્યાન, કારણ કે મૂળ દાવેદાર નં. ૪નું તા. ૩૦.૦૩.૨૦૦૨ના રોજ અવસાન થયું હતું અને માતાનું તા. ૨૩.૦૨.૨૦૦૭ના રોજ અવસાન થયું હતું, તેથી અરજી આંક ૧૯

દ્વારા, મૂળ દાવેદાર નં. ૪ અને ૫ને કાઢી નાખવામાં આવે તેવી જાહેરાત કરવામાં આવી હતી. તેવી મંજૂરી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવી હતી. પરિણામે, દાવા અરજી માત્ર ત્રણ દાવેદારો માટે જ બાકી રહી હતી. ટ્રિબ્યુનલએ અરજીના અંતે ઉપરોક્ત ચુકાદો અને પુરસ્કાર પસાર કર્યો હતો. આ પરિસ્થિતિઓમાં, આ અદાલત સમક્ષ હાલની અપીલ.

૩. અમે અપીલકર્તા તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી તુષાર શેઠ અને મુખ્ય વિવાદિત પક્ષકાર–પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૩ તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી મીના ને સાંભળ્યા છે. અન્ય પ્રતિવાદીઓને નોટિસની બજવણી થઈ ગઈ છે, પરંતુ તેમની તરફથી કોઈ હાજર નથી.

૪. અપીલકર્તાઓ તરફથી હાજર વિદ્વાન વકીલે પ્રથમ દલીલ એવી રજૂ કરી કે અકસ્માત અંગે મૃત્યુ પામેલને ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ૧૮% સહભાગી બેદરકારી આક્ષેપિત કરવામાં આવી છે તે ભૂલભરેલું છે, કારણ કે ટ્રિબ્યુનલે આ પાસાની મૂળવણી કરી નહોતી કે આંખે જોનાર સાક્ષીનું મૌખિક પુરાવું હાજર હતું અને ટ્રકનો ચાલક સાક્ષીપેટીમાં પ્રવેશ્યો નહોતો. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આવી પરિસ્થિતિઓમાં, ટ્રિબ્યુનલે અકસ્માત માટે ટ્રકના ચાલકને ૧૦૦% બેદરકાર માનવો જોઈએ હતો.

૫. જ્યારે, પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૩ના વિદ્વાન વકીલ શ્રી મીના એ, અધિકરણ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને સમર્થન આપતાં, દલીલ કરી કે અધિકરણએ પંચનામાના પુરાવા અને જે પરિસ્થિતિમાં અકસ્માત બન્યો હતો તેના આધારે

મામલામાં વાજબી દૃષ્ટિકોણ અપનાવ્યો છે. તેમણે રજૂ કર્યું કે માત્ર એટલા કારણે કે વીમિત વાહનની તરફથી ચાલકની તપાસ કરવામાં આવી ન હતી, એવું કહી શકાતું નથી કે અન્ય દસ્તાવેજી પુરાવા યોગ્ય રૂપે ઉપલબ્ધ હોવા છતાં સહભાગી બેદરકારીનો નિર્ધારણ કરવાની સત્તા અધિકરણને ન હતી.

૬. આ દલીલના પરિશીલનથી જણાય છે કે આરોપપત્ર અને પંચનામું દાવેદારોની તરફેથી દક્ષાબેન પરશોત્તમભાઈ ધામીના નિવેદન દ્વારા, આંક ૨૬ તરીકે, પુરાવામાં રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા. જ્યારે બનાવના સ્થળ સંબંધિત આરોપપત્ર અને પંચનામાનું પુરાવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હોય, ત્યારે સહભાગી બેદરકારીના આરોપનિર્ધારણ માટે આરોપપત્ર, પંચનામું અને પ્રથમ માહિતી અહેવાલ જેવા પોલીસ કાગળોના રજૂ થયેલા પુરાવાને ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ધ્યાનમાં લેવામાં ન આવવું જોઈએ એવી દલીલ કરવાનો હક દાવેદારોને રહેતો નથી. પંચનામું દર્શાવે છે કે મૃતકનું સ્કૂટર રસ્તાના મધ્યભાગમાં આવેલી સફેદ પટ્ટી નજીક મળ્યું હતું. મોટરસાયકલના જમણા ભાગે આંચકાના નિશાન હતા. ફરિયાદી દ્વારા વર્ણવાયેલ હકીકત એવી છે કે ટ્રક સામેથી આવી અને મોટરસાયકલ સાથે અથડાતા અકસ્માત સર્જાયો. જો ટ્રક દ્વારા મોટરસાયકલને જમણી બાજુએ આંચકો મારવામાં આવ્યો હોય, તો મોટરસાયકલ રસ્તાની અતિ ડાબી બાજુએ ફંગોળાઈ જવાની શક્યતા રહે. તેમ છતાં, પંચનામા મુજબ અકસ્માત બાદ પણ મોટરસાયકલ રસ્તાના મધ્યભાગમાં આવેલી સફેદ પટ્ટી નજીક જ મળી આવી હતી. અકસ્માત સવારે ૭.૦૦ વાગ્યે, એટલે કે દિવસના

સમયે, બન્યો હતો. તેથી, જો મૃતક વાહન રસ્તાની અતિ ડાબી બાજુએ હંકારી રહ્યો હોત, તો અકસ્માત ટાળી શકાય તેવી શક્યતા નકારી શકાય તેમ નહોતી. પરંતુ તે જ સમયે, સામેથી આવતા વ્યક્તિઓ દ્વારા હંકરાતા નાના વાહનો અંગે ટ્રકના ચાલકે વધુ કાળજી રાખવાની આવશ્યકતા હતી. આ પરિસ્થિતિઓમાં, ટ્રિબ્યુનલએ સહભાગી બેદરકારીનું મૂલ્યાંકન મોટરસાયકલના ચાલક, અર્થાત્ મૃતક, માટે ૧૮% અને ટ્રકના ચાલક માટે ૮૨% તરીકે કર્યું છે. અમારી દૃષ્ટિએ, ટ્રિબ્યુનલએ કોઈ અયોગ્ય અભિપ્રાય અપનાવ્યો છે, એવો નિષ્કર્ષ કાઢી શકાય નહીં, જે અપીલી સત્તાના પ્રયોગમાં હસ્તક્ષેપ કરવાનું આવશ્યક બનાવે.

૭. દલીલ કરવાનો જે પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે કે પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષી છગન દેવરાજના મૌખિક પુરાવાને પંચનામા અને પ્રથમ માહિતી અહેવાલના પુરાવા કરતાં વધુ મહત્વ આપવામાં આવવું જોઈએ હતું, તે સાદા કારણસર સ્વીકાર્ય બની શકતો નથી કે જ્યારે ટ્રિબ્યુનલને સહભાગી બેદરકારી અંગે અભિપ્રાય બનાવવાનો અથવા મૂલ્યાંકન કરવાનો હોય, ત્યારે તમામ પુરાવાઓનું વિચારણ કરવાનું રહે છે. છગન દેવરાજના મૌખિક પુરાવાની સરખામણીમાં, એ જ વ્યક્તિ છગન દેવરાજ દ્વારા નોંધાવવામાં આવેલ પ્રથમ માહિતી અહેવાલ અને પંચનામા જેવા દસ્તાવેજી પુરાવાનો ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા વિચાર કરવામાં આવ્યો છે. જો છગન દેવરાજ, પી.ડબલ્યુ.૩, આંક ૫૭ના મૌખિક પુરાવાને પ્રથમ માહિતી અહેવાલ સાથે વિચારવામાં આવે, તો ઘટનાના વર્ણનમાં મહત્વપૂર્ણ વિરોધાભાસો જોવા મળે છે, ખાસ કરીને ઓવરટેકિંગના મુદ્દે, જેના વિષે પ્રથમ માહિતી અહેવાલમાં

સંપૂર્ણ મૌન છે. આ પરિસ્થિતિઓમાં, ટ્રિબ્યુનલએ પુરાવાની મૂલવણી કર્યા બાદ અકસ્માતના સ્થળ માટે તૈયાર કરાયેલ પંચનામાને ધ્યાનમાં લીધો હોય, તો એવું કહી શકાય નહીં કે માત્ર મૌખિક પુરાવા પર જ વિશ્વાસ કરવો જોઈએ અને દાવેદારો દ્વારા પોતે જ રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજી પુરાવાને અવગણવા જોઈએ હતું.

૮. અપીલકર્તાઓ તરફથી વિદ્વાન વકીલે જે નિર્ણય પર આધાર મૂક્યો છે, તે સૈયદ સાદિક વગેરે વિ. ડિવિઝનલ મેનેજર, યુનાઈટેડ ઈન્ડિયા ઇન્સ. કો. મામલામાં ૨૦૧૪ (૧) સ્કેલ ૩૮૯ માં અહેવાલિત નિર્ણય અને સર્વોચ્ચ અદાલતનો બીજો નિર્ણય જીજુ કુરુવિલા વિ. કુન્જુજામ્મા મોહન મામલામાં ૨૦૧૩ (૦) જીએલએચઈએલ–એસસી ૫૪૧૭૦ માં અહેવાલિત નિર્ણય, અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલને કોઈ મદદરૂપ થતો નથી, કારણ કે આવા કોઈપણ કેસમાં પંચનામું અને એફ.આઈ.આર.નો પુરાવો દાવેદારોએ પોતે રજૂ કર્યો ન હતો. આ પરિસ્થિતિઓ હેઠળ, બંને નિર્ણયો વર્તમાન કેસના તથ્યો પર લાગુ પડી શકતા નથી.

૯. અપીલકર્તાઓ તરફથી વિદ્વાન વકીલે ત્યારબાદ દલીલ કરી કે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા અપાયેલ વળતરની રકમ અત્યંત ઓછી છે, કારણ કે મૃતક શિક્ષક તરીકે ફરજ બજાવતા હતા અને આવકમાં નોંધપાત્ર વૃદ્ધિ થવાની બાબતે પુરાવા નોંધ પર ઉપલબ્ધ હતા, તેથી ભાવિ આવકનો વિચાર ૧૦૦% સુધી કરવો યોગ્ય હતો, જ્યારે ટ્રિબ્યુનલએ ભાવિ આવકમાં માત્ર ૫૦% વધારો ધ્યાને લીધો છે. તેમણે રજૂઆત કરી કે જો મૃતક સેવા ચાલુ રાખ્યા હોત તો મળવાપાત્ર પગારની ગણતરી

સંબંધિત પુરાવાનું ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા યોગ્ય રીતે મૂલવણી કરવામાં આવી નથી. વિદ્વાન વકીલે વધુમાં રજૂ કર્યું કે પ્રારંભિક તબક્કામાં દાવેદારોની સંખ્યા ૩ કરતાં વધુ હતી અને વ્યક્તિગત ખર્ચ તરફની કપાત બાબતે ટ્રિબ્યુનલએ ૧/૩ ની કપાત કરવી જોઈતી નહોતી અને તેમની રજૂઆત મુજબ, સર્વોચ્ચ અદાલતના સરલા વર્મા વિ. દિલ્હી ટ્રાન્સપોર્ટ કોર્પોરેશન & મામલાના નિર્ણય અનુસાર

અન્ય, જેનો અહેવાલ (૨૦૦૯) ૬ એસ.સી.સી. ૧૨૧ માં નોંધાયેલ છે, તેના મુજબ વ્યક્તિગત ખર્ચ તરફ કુલ રકમમાંથી ૧/૪ ભાગ કપાત કરવો યોગ્ય હતો. વિદ્વાન વકીલે વધુમાં રજૂ કર્યું કે ટ્રિબ્યુનલે સહજીવનસાથીના સાનિધ્યના નુકસાન તથા મિલકતના નુકસાન બદલ માત્ર રૂ. ૨૦,૦૦૦/નું વળતર મંજૂર કર્યું છે, જે અતિ અલ્પ છે અને સર્વોચ્ચ અદાલતના તાજેતરના નિર્ણય મુજબ, તે કોઈ પણ પરિસ્થિતિમાં રૂ. ૧ લાખથી ઓછું હોવું જોઈએ નહીં. તેમણે રજૂ કર્યું કે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા મંજૂર કરાયેલ વળતરની રકમમાં વધારો કરવામાં આવવો જોઈએ.

૧૦. જ્યારે, પ્રતિવાદી વીમા કંપની તરફથી હાજર થયેલ વિદ્વાન વકીલ શ્રી મીના એ દલીલ કરી કે ટ્રિબ્યુનલએ પહેલાથી જ ૫૦% મૂલવણીનો લાભ ગણતરીમાં લીધો છે, જે અકસ્માત સમયે મૃતકની ઉંમરને ધ્યાનમાં લેતા સરલા વર્મા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે દર્શાવેલ કરતાં વધુ છે. તેમણે રજૂઆત કરી કે, કોઈપણ સ્થિતિમાં, સરલા વર્મા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય મુજબ મૃતકની આવકવેરા જવાબદારીના પાસાને સંપૂર્ણપણે અવગણવામાં આવ્યો છે અને તેનો વિચાર કરવામાં આવ્યો નથી. તેથી, જો આ

અદાલત ન્યાયસંગત વળતર અંગેના મુદ્દાની તપાસ કરે, તો ટ્રિબ્યુનલએ યોગ્ય કપાતનો વિચાર કરવો જોઇતો હતો. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી કે શરૂઆતમાં દાવેદારોની સંખ્યા પાંચ હતી, પરંતુ જ્યારે દાવેદારોએ પોતે જ દાવેદાર ક્રમાંક ૪ અને ૫ ને કાઢી મૂક્યા, ત્યારે તેનો અર્થ એવો થાય કે તેમણે દાવેદાર ક્રમાંક ૪ અને ૫ માટેના વળતરના પાસાનો ત્યાગ કર્યો. તેથી, ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા વ્યક્તિગત ખર્ચ તરફ ૧/૩ રકમની કપાત કરીને અપાયેલ વળતર યોગ્ય ગણાવી શકાય. તેમની રજૂઆત મુજબ, ટ્રિબ્યુનલએ વળતરનું યોગ્ય આકલન કર્યું છે, પરંતુ જો વધારો કરવાની કોઈ બાબત વિચારવામાં આવવાની હોય, તો કરજવાબદારી તરફની કપાતનો પણ આ અદાલત દ્વારા વિચાર થવો જોઇએ, જેનો ટ્રિબ્યુનલએ વિચાર કર્યો નથી. શ્રી મીના એ રજૂઆત કરી કે ટ્રિબ્યુનલએ સહચર્યહાનિ અને મિલ્કતહાનિ માટેની રકમ યોગ્ય રીતે ફાળવી છે અને આ અદાલત દ્વારા તેમાં કોઈ વધારો કરવો ન જોઇએ.

૧૧. અમે પ્રથમ આવકના મૂલ્યાંકનના પાસાનો વિચાર કરી શકીએ, જેમાં અધિકરણ દ્વારા ભાવિ આવકનો પણ સમાવેશ થાય છે. છેલ્લાં મહિનાની પગારચિઠ્ઠી નોંધ પર રજૂ કરવામાં આવી હતી અને ઉક્ત પગારચિઠ્ઠી મુજબ મૂળ પગાર રૂપિયા ૮,૫૦૦/- હતો, મોંઘવારી ભથ્થું રૂપિયા ૩,૬૫૫/- હતું અને એચ.આર.એ. રૂપિયા ૬૩૮/- હતું, કુલ રૂપિયા ૧૨,૭૯૩/-. જ્યાં સુધી રૂપિયા ૧૦૦/-ના તબીબી ભથ્થા અને ખાસ ભથ્થા તરીકે રૂપિયા ૧૭૫/-ની અન્ય રકમનો પ્રશ્ન છે, ત્યાં સુધી મૂળ દાવેદારોની તરફથી કોઈ પુરાવો રજૂ

કરવામાં આવ્યો નહોતો. તેથી, છેલ્લો પગાર, જેમાં ડી.એ. અને એચ.આર.એ.નો સમાવેશ થાય છે, રૂપિયા ૧૨,૭૯૩/- ગણવામાં આવી શકે અને ગોળ આંકમાં તે રૂપિયા ૧૨,૮૦૦/- કહેવાય શકે.

૧૨. દાવેદારો તરફથી શ્રી પરશોતમ રવજી વેકરિયા (આંક ૪૭) નો પુરાવો રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો, જે સહકર્મચારી હતા, શાળામાં લિપિક તરીકે કાર્યરત હતા અને મૃત્યુ પામેલ વ્યક્તિ સેવામાં યથાવત્ રહ્યો હોત તો અંદાજિત પગાર કેટલો હોત તે રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો. ઉક્ત પુરાવા અનુસાર એવો સૂચન કરવામાં આવ્યો હતો કે જો મૃત્યુ પામેલ વ્યક્તિ સેવામાં યથાવત્ રહ્યો હોત, તો તેનો પગાર રૂ. ૩૦,૨૬૭/- હોત. પરંતુ સંબંધિત પાસું એ છે કે આ ગણતરી રૂ. ૧૦,૭૫૦/- મૂળ પગાર, રૂ. ૫૩૭૫/- મોંઘવારી પગાર, રૂ. ૧૩,૦૬૧/- મોંઘવારી ભથ્થું, રૂ. ૮૦૬/- ઘરભાડું ભથ્થું, રૂ. ૧૦૦/- તબીબી ભથ્થું અને રૂ. ૧૭૫/- અન્ય ભથ્થાંનો સમાવેશ કરીને કરવામાં આવી હોવાનું જણાવાયું છે. મોંઘવારી પગાર વિશે કોઈ સ્પષ્ટીકરણ રજૂ કરવામાં આવ્યું નથી. અમારાં મત મુજબ રૂ. ૧૦૦/-નું તબીબી ભથ્થું અને રૂ. ૧૭૫/-નું વિશેષ ભથ્થું પણ ઉપલબ્ધ ન રહે. કહેવાતા મોંઘવારી પગાર માટે કોઈ સ્પષ્ટીકરણ આપવામાં આવ્યું નથી. તેથી, પગાર અને ભથ્થાંના હેતુસર મૂળ પગાર, મોંઘવારી ભથ્થું અને ઘરભાડું ભથ્થું વિચારણામાં લઈ શકાય. મૂળ પગાર રૂ. ૧૦,૭૫૦/- હોવાનું જણાવાયું હતું. મોંઘવારી ભથ્થાની ગણતરી યોગ્ય રીતે કરવામાં આવી નહોતી, કારણ કે મોંઘવારી ભથ્થાની ગણતરી કરતી વખતે તેને ૧૩૦%

મોંઘવારી ભથ્થું બતાવવામાં આવ્યું હતું, જે પ્રથમદષ્ટ્યા વિશ્વસનીય લાગતું નથી. આ પરિસ્થિતિઓમાં, અમે માનીએ છીએ કે મૃત્યુ પામેલ વ્યક્તિ સેવામાં યથાવત્ રહ્યો હોત તો તેને મળત એવો પગારનો વધારેલો આંકડો વિશ્વાસપાત્ર માનવામાં આવી શકતો નથી. વધુમાં, સેવાની અવિરતતા અંગેનો જોખમ, જેમાં બઢતીની સંભાવનાઓ, જોખમી પરિસ્થિતિઓ વગેરેનો સમાવેશ થાય છે, તેની વિચારણા કરવામાં આવી નથી. આ પરિસ્થિતિઓમાં, અમે માનીએ છીએ કે ભવિષ્યકાલીન આવકના વિચારણા હેતુસર રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજો પર આધાર ન રાખવામાં ટ્રિબ્યુનલનો અભિગમ યોગ્ય હતો. સરલા વર્મા (ઉપરોક્ત) ના પ્રકરણમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય અનુસાર, મહત્તમ ભવિષ્યકાલીન આવક ૫૦% ગણવામાં આવે છે. ટ્રિબ્યુનલ પણ તે જ અભિગમ અનુસર્યું છે. ટ્રિબ્યુનલ તરફથી એકમાત્ર ભૂલ ઘરભાડું ભથ્થાની રકમને બહાર રાખવાની દેખાય છે. આ પરિસ્થિતિઓમાં, જો ઉપરોક્ત રૂ. ૧૨,૮૦૦/- ની આવકમાં ૫૦% ઉમેરવામાં આવે, તો તે દર મહિને રૂ. ૧૯,૨૦૦/- થાય. અમારા મત મુજબ, દર મહિને ભવિષ્યકાલીન આવકનો સમાવેશ કરીને મૃત્યુ પામેલ વ્યક્તિની આવકનું આ યોગ્ય મૂલ્યાંકન ગણાશે.

૧૩. ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા વ્યક્તિગત ખર્ચ તરફ ૧/૩ રકમ કપાત કરવામાં આવી છે, જ્યારે અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલની દલીલ એવી હતી કે દાવેદારોની સંખ્યા પાંચ હોવાથી, સર્વોચ્ચ અદાલતે સરલા વર્મા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આપેલા નિર્ણય મુજબ તે ૧/૪ હોવી જોઈએ હતી.

૧૪. જો એવો મામલો હોત કે જેમાં મૂળ દાવેદારોએ પોતે અથવા તેમના અવસાન પછી, મૃત્યુ પામેલ દાવેદારોના કાનૂની પ્રતિનિધિઓ મારફતે પણ દાવો યથાવત્ રાખ્યો હોત, તો તે ભિન્ન આધાર પર ઉભો રહેતો અને તેની જુદી રીતે વિચારણા થતી. પરંતુ, એવું જણાય છે કે મૃત્યુ પામેલાના માતા અને પિતા એવા બે દાવેદારોનું અવસાન થઈ જતાં, બાકી દાવેદારોએ તેઓના હિતનો દાવો આગળ ચાલુ રાખ્યો નહોતો અને તેમના નામ કાપી નાખવા માટે પ્રાર્થના કરી હતી. તેથી, અમને એવું જણાય છે કે દાવેદારો રહેલા પિતા અને માતાનો દાવો સંબંધિત વ્યક્તિઓ દ્વારા ત્યજિત ગણાવી શકાય. એકવાર દાવો ત્યજિત થઈ ગયો પછી, દાવા અરજી માત્ર ત્રણ વ્યક્તિઓ માટે જ બાકી રહી; પત્ની, એક પુત્ર અને એક પુત્રી. સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય મુજબ પણ, જો દાવેદારોની સંખ્યા ૩ કરતાં ઓછી હોય, તો વ્યક્તિગત ખર્ચ તરફ ૧/૩ રકમ કપાત થવી જોઈએ. તે મુજબ, ૧/૩ રૂપિયા ૬,૪૦૦/- થશે અને રૂપિયા ૧૯,૨૦૦/- માંથી તે કપાત કરવામાં આવે તો નિર્ભરતા લાભ તરીકે પ્રતિ માસ ચોખ્ખી રકમ રૂપિયા ૧૨,૮૦૦/– આવશે અને પ્રતિ વર્ષ એવી રકમ રૂપિયા ૧,૫૩,૬૦૦/– થશે.

૧૫. અવસાન પામેલ વ્યક્તિની ઉંમર ૪૮ વર્ષ હતી અને સરલા વર્મા (ઉપરોક્ત) ના પ્રકરણમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય અનુસાર યોગ્ય ગુણક ૧૩ થશે, જે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા લાગુ કરવામાં આવ્યો છે અને જો ૧૩ નો ગુણક લાગુ કરવામાં આવે, તો આર્થિક નુકસાનનું મૂલ્યાંકન રૂા. ૧૯,૯૬,૮૦૦/ તરીકે કરી શકાય.

૧૬. ટ્રિબ્યુનલએ આ મહત્વપૂર્ણ પાસું નજરઅંદાજ કર્યું છે કે આવકવેરાની જવાબદારી તરફ કોઈ કપાત ધ્યાનમાં લેવામાં આવી નથી. વર્ષ ૨૦૦૨–૨૦૦૩ દરમિયાન પ્રચલિત કરદર રૂપિયા ૬૦,૦૦૦/– થી વધુ રકમ પર ૨૦% હતો, કારણ કે મુકિત મર્યાદા રૂપિયા ૬૦,૦૦૦/– હતી. જો રૂપિયા ૧,૫૩,૬૦૦/– ની ચોક્કસ મર્યાદા ધ્યાનમાં લેવામાં આવે, તો કર અંદાજે રૂપિયા ૨૦,૦૦૦/– થાય, પરંતુ કરની ગણતરી કરતી વખતે, અમારે બે પાસાં ધ્યાનમાં રાખવાના છે; એક એ છે કે જો સંબંધિત વ્યક્તિ દ્વારા કરનો લાભ મેળવવા માટે મૂડીરોકાણ કરવામાં આવે, તો આવા મૂડીરોકાણો પર કલમ ૮૦સી હેઠળના લાભો ઉપલબ્ધ થાય. વધુમાં, ૨૦૦૨ પછી, કરપાત્ર દરસ્લેબોમાં નોંધપાત્ર ઘટાડો થયો છે. તેથી, અમને પ્રતિ વર્ષ રૂપિયા ૧૦,૦૦૦/– ના દરે કપાત ધ્યાનમાં લેવી યોગ્ય લાગે છે. જો ૧૩ ના ગુણક સાથે ધ્યાનમાં લેવામાં આવે, તો કરજવાબદારી તરફ રૂપિયા ૧,૩૦,૦૦૦/– થાય. તેથી, ઉપરોક્ત રૂપિયા ૧૯,૯૬,૮૦૦/– ની રકમમાંથી, આવકવેરાની જવાબદારી તરફ રૂપિયા ૧,૩૦,૦૦૦/– કપાવા જરૂરી બને. તેથી, નેટ રકમ રૂપિયા ૧૮,૬૬,૮૦૦/– થાય. ઉક્ત રકમમાંથી, ટ્રિબ્યુનલએ સહભાગી બેદરકારી માટે ટ્રકના ચાલકની ૮૨% જવાબદારી માનેલી છે. તેથી, ઉક્ત રકમના ૮૨% મુજબ આર્થિક નુકસાન માટે વળતરરૂપે રૂપિયા ૧૫,૩૦,૭૭૬/– થાય.

૧૭. અપીલકર્તાઓ તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી શેઠે, વિમલ કંવર અને અન્ય વિ. કિશોર દાન અને અન્ય, જે (૨૦૧૩) ૭ એસ.સી.સી., ૪૭૬

માં અહેવાલિત છે, તે સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખીને દલીલ કરી હતી કે, રેકોર્ડ પર રજૂ કરવામાં આવેલ છેલ્લી પગાર સ્લિપમાં આવકવેરા કપાત અંગે કંઈ દર્શાવવામાં આવ્યું ન હતું, ત્યારે એવો અનુમાન કરવો જોઈએ કે આવકવેરો પહેલેથી જ કપાઈ ગયો છે અથવા નોકરીદાતાએ પહેલેથી જ કર ભરી દીધો છે અને, તેથી, નેટ રકમ ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ અને સર્વોચ્ચ અદાલતે સરલા વર્મા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં ઠરાવ્યા મુજબ કરલાયક બાકીદારી તરફ કોઈ કપાત કરવામાં આવવી જોઈએ નહીં.

૧૮. જ્યારે, મુખ્ય હરીફ વીમા કંપની તરફથી હાજર વિદ્વાન વકીલ શ્રી મીના એ, કાલા દેવી વિ. ભગવાન દાસ ચૌહાણના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના અન્ય એક નિર્ણય, જે ૨૦૧૪ (૮) સુપ્રીમ ૪૭૪ માં અહેવાલિત છે, તેના આધાર પર દલીલ કરી કે વર્ષ ૨૦૦૩ માં અવસાન પામેલ વ્યક્તિના કેસમાં, જ્યાં આવક રૂપિયા ૯,૦૦૦/- પ્રતિ મહિનો, વાર્ષિક રૂપિયા ૧,૦૮,૦૦૦/- માનવામાં આવી હતી, ત્યાં સર્વોચ્ચ અદાલતે આવકવેરાની જવાબદારી બાબતે ૨૦% કપાત ગણવી હતી અને તેથી તેમણે રજૂઆત કરી કે કપાત સમતલ દરે થવી જોઈએ અને આવકવેરા અધિનિયમ હેઠળ ઉપલબ્ધ મુક્તિમર્યાદા ઘટાડ્યા પછી નહીં.

૧૯. વિમલ કંવર અને અન્ય વિ. (સુપ્રા) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયમાં, નિયોક્તા દ્વારા પગારમાંથી કપાત કરવામાં આવવાની હોય તે સમયે સંબંધિત કર્મચારીને ઉપલબ્ધ કર આયોજનના પાસાની વિચારણા કરવાનો

પ્રસંગ સર્વોચ્ચ અદાલતને આવ્યો નહોતો. ક્યારે કપાત કરવી અને કેવી રીતે કપાત કરવી, તે કર્મચારીને ઉપલબ્ધ વિકલ્પો છે. કોઈપણ સ્થિતિમાં, આવકવેરો ચુકવવાની જવાબદારી કર્મચારી ઉપર જ રહે છે, યદ્યપિ કપાત તો કર્મચારીની ઈચ્છા મુજબ અથવા કર્મચારી દ્વારા રજૂ કરાયેલા કર આયોજન મુજબ નિયોક્તા દ્વારા કરવાની હોય છે. તેથી, ઉક્ત નિર્ણય વર્તમાન કેસના તથ્યો પર લાગુ પડી શકે તેમ નથી. તે જ રીતે, કલા દેવી (સુપ્રા) ના કેસમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતને આવકવેરા અધિનિયમ હેઠળ સંબંધિત વ્યક્તિને ઉપલબ્ધ મુક્તિ મર્યાદાના પાસાની તપાસ કરવાનો પ્રસંગ આવ્યો નહોતો અને તે પછી જ, કરજવાબદારીના હેતુસર કરપાત્ર આવકનો પ્રારંભ થાય છે, જેમાં સંબંધિત વ્યક્તિને અધિનિયમની કલમ ૮૦સી હેઠળ રોકાણ કરીને આવકવેરા અધિનિયમ હેઠળના લાભો પ્રાપ્ત કરવાનો વિકલ્પ ઉપલબ્ધ રહે છે. તેથી, અમને એવું જણાય છે કે એવો નિર્ણય પણ પ્રતિવાદી વીમા કંપનીને કોઈ મદદરૂપ થતો નથી.

૨૦. આ પરિસ્થિતિઓ હેઠળ, આર્થિક નુકસાન તરફ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આપવામાં આવેલ વળતરની રકમમાં ફેરફાર કરવાની આવશ્યકતા રહેશે.

૨૧. દાવેદારોના વિદ્વાન વકીલની આ દલીલમાં નોંધપાત્ર સાર છે કે મિલકતના નુકસાન અને સહચર્યના નુકસાન બાબતે રૂપિયા ૨૦,૦૦૦/ જેટલી આપવામાં આવેલી રકમ અત્યંત ઓછી છે. આ માટે સર્વોચ્ચ અદાલતના જે.જીજુ કુરુવિલા વિ. કુન્જુજમ્મા મોહન સાથે ઓરિએન્ટલ ઈન્શ્યોરન્સ કંપની લિ. વિ. ચિન્નમ્મા જોય, જે (૨૦૧૩) ૯ એસ.સી.સી., ૧૬૬ માં અહેવાલિત છે, તથા વિમલ

કાન્વર અને અન્ય (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં થયેલા નિર્ણય પર, તેમજ સર્વોચ્ચ અદાલતના જિતેન્દ્ર ખિમશંકર ત્રિવેદી અને અન્ય વિ. કસમ દાઉદ કુંભાર અને અન્ય, જે ૨૦૧૫(૨) સ્કેલ, ૧૭૨ માં અહેવાલિત છે, અને સર્વોચ્ચ અદાલતના રાજેશ વિ. રાજબીર સિંહ, જે (૨૦૧૩) ૯ એસ.સી.સી., ૫૪ માં અહેવાલિત છે, એવા નિર્ણય પર આધાર મુકવામાં આવ્યો હતો.

૨૨. અમે નોંધ કરી શકીએ કે આ અદાલતની દ્વિ–ન્યાયાધીશ પીઠે નૅશનલ ઈન્શ્યોરન્સ કો. વિ. ગોરધનભાઈ દામજીભાઈ નાકુમ અને ૫ ના મામલામાં, પ્રથમ અપીલ ક્રમાંક ૩૮૯૪/૨૦૦૬ માં, જેનો નિર્ણય ૧૪.૧૦.૨૦૧૪ના રોજ કરવામાં આવ્યો હતો, સર્વોચ્ચ અદાલતે રાજેશ વિ. રાજબીર સિંહ (ઉપરોક્ત) ના મામલામાં આપેલા નિર્ણય તેમજ વિમલ કન્વર અને અન્ય (ઉપરોક્ત) અને સોનાબાનુ નઝીરભાઈ મિર્ઝા વિ. અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ ટ્રાન્સપોર્ટ સર્વિસ, જે ૨૦૧૩ એ.સી.જે. ૨૭૩૩ માં અહેવાલિત છે, તથા સર્વોચ્ચ અદાલતના મિનુ રાઉત વિ. સત્ય પ્રધ્યુમ્ન મોહાપાત્રા, જે (૨૦૧૩) ૧૦ એસ.સી.સી. ૬૯૫ માં અહેવાલિત છે, તે અન્ય નિર્ણય પર વિચાર કરવાની તક પ્રાપ્ત થઈ હતી. ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત નિર્ણયોને વિચાર્યા પછી, આ

અદાલતે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા અપાયેલ રૂા.૧,૦૦,૦૦૦/ ની બદલે સહજીવનના અધિકારના નુકસાન અને સ્નેહ તથા લાગણીના નુકસાનના સંયુક્ત મથાળાં હેઠળ રૂા.૧,૦૦,૦૦૦/ ની રકમ આપવી યોગ્ય ગણાવી. અંતિમવિધિના ખર્ચ

તરીકે રૂા.૨,૦૦૦/ ની રકમ, અમારા મત મુજબ, અત્યંત ઓછી છે અને તેથી અંતિમવિધિના ખર્ચ તરફે યોગ્ય રકમ રૂા.૧૦,૦૦૦/ ગણાશે.

૨૩. ઉપરોક્ત અવલોકનો અને ચર્ચાને ધ્યાનમાં લેતાં, દાવેદારો આર્થિક નુકસાન બદલ રૂપિયા ૧૫,૩૦,૭૭૬/ ના વળતર મેળવવા હકદાર રહેશે, ઉપરાંત સહચરિત્વના નુકસાન તથા પ્રેમ અને સ્નેહના નુકસાન બદલ રૂપિયા ૧,૦૦,૦૦૦/ અને અંત્યેષ્ટિ ખર્ચ બદલ રૂપિયા ૧૦,૦૦૦/ મેળવવા હકદાર રહેશે; આ પ્રમાણે કુલ રકમ રૂપિયા ૧૬,૪૦,૭૭૬/ થાય છે અને ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ફાળવવામાં આવેલી રૂપિયા ૧૫,૯૦,૪૦૦/ ની રકમ નહીં.

૨૪. આ પરિસ્થિતિઓ હેઠળ, ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આપવામાં આવેલ નિર્ધારણ ઉપરોક્ત હદ સુધી ફેરફાર પામવા લાયક છે.

૨૫. ઉપરોક્ત અવલોકનો અને ચર્ચાઓને ધ્યાનમાં લેતાં, એવું ઠરાવવામાં આવે છે કે મૂળ દાવેદારો ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા મંૂર કરવામાં આવેલ રૂપિયા ૧૬,૪૦,૭૭૬/ જેટલી વળતરની રકમ તેમજ અરજીની તારીખથી લઈને તે રકમ વાસ્તવમાં ચૂકવવામાં આવે ત્યાં સુધી, અથવા તે રકમ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ તેના ઉપર ઉપાર્જિત વ્યાજ સાથે જમા કરવામાં આવે ત્યાં સુધી, વાર્ષિક ૯%ના દરે વ્યાજ મેળવવા હકદાર રહેશે.

૨૬. ઉપરોક્ત હદ સુધી અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે.

હકીકતો અને પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં લેતા, ખર્ચ બાબતે કોઈ આદેશ નથી.

૨૭. આર એન્ડ પી ટ્રિબ્યુનલને પરત મોકલવામાં આવે.

(જયંત પટેલ, ન્યાયમૂર્તિ)

(જી.બી. શાહ, ન્યાયમૂર્તિ)

(ચુકાદાની તારીખમાં સુધારો/ઉમેરો તા. ૦૬/૦૪/૨૦૧૫ ના કચેરી નોંધ તા. ૦૧/૦૪/૨૦૧૫ નીચે પસાર કરાયેલા આદેશ અનુસાર કરવામાં આવ્યો)

The translation of this judgment has been provided by M/s Hyperlink E-Solutions Pvt. Ltd.

==

<u>અસ્વીકરણ</u>: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER:</u> The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.